

*Юрійчук Дарина, студентка I курсу,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного (м. Мелітополь)
Науковий керівник: Ортіна Г. В.
доктор наук з державного управління, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У РЕАЛЬНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Актуальність теми. Подолання технологічної відсталості національної економіки, вихід на показники економічно розвинених країн у технологічному лідерстві та конкурентоспроможності вимагають суттєвої активізації підприємницької діяльності в інноваційній сфері. Вирішення цієї проблеми неможливо без модернізації способів і механізмів цього розвитку, зміни його пріоритетів, інститутів, відносин між суб'єктами економічної діяльності, ресурсної бази.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних, методологічних засад та розроблення практичних пропозицій щодо вдосконалення інноваційно-інвестиційної політики розвитку реального сектору економіки.

Результати наукової розвідки. Стратегічний напрям щодо модернізації галузевої структури національної економіки висуває на передній план проблему мобілізації необхідних ресурсів, у тому числі за рахунок згортання структурно-депресивних виробництв. У процесі їх ліквідації або часткового згортання вивільняються ресурси, площі, робоча сила, які потім можуть бути перерозподілені у пріоритетні галузі.

Здійсненню даного процесу має передувати підготовчий період, тривалість якого залежатиме від накопиченого в країні економічного потенціалу, поточного стану економіки і глибини структурної кризи. Реалізація програм структурної перебудови вимагає зміни пріоритетів інвестування (частка витрат на модернізацію і реконструкцію в розвинених

країнах становить 70–90% від загального обсягу інвестицій в основний капітал), а також галузевої структури інвестицій, здійснюваного через міжгалузевий та міжнародний перелив капіталу.

Програми структурної перебудови мають бути підтримані і відповідними механізмами державного регулювання. Особливу увагу, на нашу думку, слід приділити: формуванню і підтримці попиту на продукцію перспективних галузей із використанням механізмів державних замовлень дотацій до цін і селективних форм митного регулювання; управлінню процесами амортизації капіталу для нарощування інвестиційних можливостей підприємств за рахунок власних коштів; посиленню валютного регулювання, спрямованого на акумуляцію в країні валютних ресурсів на цілі структурної модернізації; посиленню державного контролю над розподілом прибутку підприємств, що знаходяться повністю або частково у державній власності, і перетворенням її в інвестиції всередині країни відповідно до вибраних національних пріоритетів; пільговому оподаткуванню прибутку, що спрямовується на модернізацію, реконструкцію та інноваційний розвиток виробництва; пільговому кредитуванню підприємств пріоритетних галузей через селективне зниження відсоткових ставок і створення переваг в отриманні кредитів на інвестиції, що спрямовуються на виробниче освоєння нових видів продукції і прогресивних технологій; надання допомоги інноваційному бізнесу через державне страхування інвестиційних ризиків у високотехнологічних галузях; встановленню для банків лімітів кредитних ресурсів, що спрямовуються на фінансування пріоритетних сфер економіки, недотримання яких призвело б до скорочення обсягів їх рефінансування.

Головним напрямом державної політики, спрямованої на модернізацію технологічної бази та галузевої структури економіки, як показує досвід розвинених країн, має стати формування в країні повноцінної національної інноваційної системи (НІС), покликаної забезпечити органічне вбудовування інноваційних процесів у поступальний розвиток економіки й суспільства.

Незважаючи на відмінності в національних моделях НІС, об'єднуючою рисою для них виступає лідерство держави, що забезпечує три пріоритети: розвиток науки; розвиток освіти; розвиток наукоємного виробництва. При цьому державі повинна відводитися активна роль у визначенні пріоритетів науково-технічного розвитку, підтримки фундаментальних досліджень, мотивації підприємницької активності в інноваційній сфері, захисті прав інтелектуальної власності, реформуванні освіти. Стадії прикладних НДДКР та комерціалізації нововведень доцільно віддавати приватним компаніям.

Українські експерти виділяють серед пріоритетних на період до 2020 р. такі напрями: у галузі інформаційно-комунікаційних технологій; у сфері нанотехнологій; у сфері створення нових; у сфері живих систем .

Слід зазначити, що розвиток наукоємних галузей характеризується високим співвідношенням витрат на НДДКР до обсягу виробленої продукції. При цьому до високотехнологічних виробництв із найбільш високим рівнем науко- і ресурсоемністю в міжнародній практиці відносять виробництва повітряних і космічних апаратів, фармацевтичних і біотехнологічних продуктів, обчислювальної, офісної техніки і телекомунікаційного устаткування, які активно розвиваються і в Україні.

Для забезпечення випуску інноваційних продуктів із масштабним потенційним внутрішнім і зовнішнім ринком поряд із проведенням інтенсивних досліджень необхідні: проектування і будівництво нових підприємств; розроблення та реалізація комплексу заходів, націлених на підвищення ефективності НДДКР; перебудова системи вищої освіти в напрямі підготовки фахівців для нових галузей. Усе це вимагає часу і вкладення значних фінансових ресурсів.

В умовах жорсткої конкуренції вкрай важливими є завоювання і утримання частки ринку високо-технологічних продуктів, досягнення позицій технологічного лідерства в тій чи іншій сфері і, відповідно, скорочення значних обсягів витрат усіх видів ресурсів. Наприклад, у 2012 р. витрати на НДДКР 1 400 найбільших компаній Європи тільки у сфері

фармацевтики та біотехнологій перевищили 70 млрд. євро за середньорічного зростання більше 15%, тоді як в Україні витрати на всі види НДДКР навіть у передкризовий період не перевищували 1% від ВВП.

Інноваційний цикл розгортається вже не тільки всередині окремої компанії, а й у рамках міжнародних та міжкорпоративних інноваційних взаємозв'язків. Великі компанії виступають ініціаторами створення міжнародних мереж знання, залучаючи до участі в них університети, незалежні лабораторії, державні наукові установи тощо, і стають їх центральною ланкою. Формуються екосистеми відкритих інновацій, які націлені на створення нових комерційних можливостей шляхом спільного використання комплементарних знань і компетенцій різних партнерів, включаючи не тільки постачальників, клієнтів, дослідницькі організації, а й нерідко навіть конкурентів.

У цьому зв'язку важливим напрямом інноваційного розвитку стає зростання технологічних альянсів, транснаціональних компаній, спільних науково-технічних організацій. За різними оцінками, вітчизняні компанії входять до 90–180 міжнародних технологічних альянсів, що в три-чотири рази нижче показників таких країн, як Італія, Швеція, Швейцарія, й у 8–12 разів нижче показників Великобританії, Німеччини, Франції. При цьому частка організацій іноземної та спільної форм власності в науково-технічній сфері України становить 1,5%, а в сумарних витратах на дослідження і розробки – 3,2%.

Недостатньо приділяється уваги загальносвітовій тенденції інноваційного розвитку як стрімке зростання сфери інноваційних послуг, яка займає все більш значуще місце в постіндустріальному суспільстві й продукує масштабний попит на інновації. Збільшений інтерес до інновацій у цьому секторі в певному сенсі відображає вирівнювання акцентів інноваційної політики, усунення історично сформованого перекосу в бік промислових інновацій.

В Україні відбувається процес створення структур, які мають право розпоряджатися від імені держави результатами науково-технічної діяльності та інтелектуальної власності. При цьому слід провести чіткі межі державного впливу на інноваційну сферу. Визначаючи пріоритети науково-технічного розвитку і залишаючись головним інвестором інноваційної сфери, держава має отримувати доходи переважно від її оподаткування. Враховуючи недофінансування і дефіцит ресурсів розвитку, результати наукової діяльності мають оподатковуватися за найменшою ставкою, а в окремих випадках – звільнятися від оподаткування. Використання таких наукових офшорів слід поєднувати із запровадженням особливого податкового режиму у високотехнологічних галузях, де оподаткуванню підлягають не самі нові технології, а їх експорт і виробництво на їх основі продукції та послуг.

Висновки: Отже, складники модернізаційного потенціалу антикризової стратегії орієнтовані на ліквідацію наслідків економічної кризи, підвищення зайнятості населення на основі створення нових робочих місць і водночас націлені на визначення локомотивів зростання, які орієнтовані на майбутнє. Тому актуальним питанням сьогодні є розроблення та впровадження заохочувальних заходів для підприємств усіх форм власності. Через непослідовне проведення та низьку ефективність державної інноваційно-інвестиційної політики Україна не встигає за розвиненими країнами в технологічному розвитку. Як наслідок, поступово зменшується кількість інноваційно активних фірм, відбувається гальмування розвитку високотехнологічних галузей промисловості. Успішну реалізацію модернізаційного потенціалу антикризової стратегії планується забезпечити шляхом розвитку партнерства між секторами суспільства (держава: галузеві підрозділи уряду, бізнес, громадськість) та залучення до планування, розроблення та реалізації зазначеної стратегії всіх зацікавлених сторін (приватного сектору, науковців, громадських організацій, органів місцевого самоврядування).

Використані джерела та література:

1. Олексенко Р.І. Особливості інноваційно-інвестиційної політики антикризового розвитку реального сектору економіки України // Олексенко Р. І., Ортіна Г. В. // Економ. вісн. Запоріз. держ. інж. акад. – 2018. – № 5 (17). – С. 33–39.
2. Олексенко Р.І. Формування інноваційної політики реального сектору економіки як особливого напрямку розвитку України // Олексенко Р. І., Ортіна Г. В. // Економіка та суспільство. – 2018. – № 18. – С. 173–180.
3. Ортіна Г.В. Інновації як локомотив сталого розвитку регіонів / Г. В. Ортіна, Р. І. Олексенко, Л. М. Єфіменко // Становлення механізму публічного управління розвитком територій як пріоритет державної політики децентралізації. – Київ, 2019. – С. 225–228.